

РОЛЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ КРАЇНИ

THE ROLE OF THE TRANSFORMATION OF BANKING RESOURCES IN THE COUNTRY'S ECONOMIC GROWTH

УДК 336

Коверза В.С.

к.е.н., доцент кафедри економіки та бізнесу
Донецький університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
(м. Кривий Ріг)

У статті розглянуто варіанти емісійного стимулювання економічного зросту. Виявлено можливість керування монетарним стимулюванням економічного зросту на основі використання процесів трансформації банківських ресурсів. На підставі цього надано механізм можливої реалізації стимулювання економічного зросту.

Ключові слова: банківські ресурси, кредитування, кредитна емісія, рефінансування, попит, пропозиція, економічний зріст.

В статье рассмотрены варианты эмиссионного стимулирования экономического роста. Выявлена возможность управления монетарным стимулированием экономического роста на основе использования процессов трансформации банковских

ресурсов. На основе этого предоставлен механизм возможной реализации стимулирования экономического роста.

Ключевые слова: банковские ресурсы, кредитование, кредитная эмиссия, рефинансирование, спрос, предложение, экономический рост.

The variants of issuing stimulation of economic growth are considered in the article. Possibility to manage monetary stimulation of economic growth on the basis of the use of processes of transformation of bank resources is revealed. On this basis, the mechanism of possible realization of the stimulation of economic growth is given.

Key words: bank resources, lending, credit issue, refinancing, demand, supply, economic growth.

Постановка проблеми. Дослідження трансформації банківських ресурсів на макrorівні виявило, що досягнення збалансованості під час стимулювання економічного зростання може бути забезпечено регулюванням спрямованості банківських ресурсів. Актуальність проведених досліджень для стимулювання збалансованого економічного зросту підтверджується поточною ситуацією як в Україні, так і в усьому світі. В Україні відсутні необхідні для росту грошові кошти, а використання кредитної емісії для реалізації ефекту мультиплікатора поки що здебільшого розглядається як запрошення до небезпечної авантюри.

Дослідження виявило, що використання закономірностей трансформації банківських ресурсів у процесі їх мультиплікації дає змогу прогнозувати результати монетарного стимулювання економічного зростання та забезпечувати управління цим процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням трансформації банківських ресурсів присвячені праці багатьох провідних вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема роботи О.В. Васюренка, А.П. Вожжова, Н.Е. Грязнової, О.Д. Дзюблюка, В.В. Кириленка, Т.Д. Косової, Ю.Є. Лютого, А.М. Мороза, Л.О. Омелянович, А.А. Пересади, А.М. Поддєрьогіна, М.І. Савлука, А.М. Смулова, В.М. Федосова, В.А. Царькова.

Проте питанням ролі трансформації банківських ресурсів в економічному зрості країни в наукових дослідженнях приділено недостатньо уваги. Водночас цей науковий напрям є важливим для економічної діяльності країни та спрямованим на упередження банківських ризиків, пом'якшення вразливості щодо кризових явищ.

Постановка завдання. Досі не розроблені моделі, що достовірно й повно відображають процеси трансформації поточних пасивів. Необхідно відзначити, що розглядаються тільки моделі формування умовно постійної частини поточних пасивів. Ці моделі не знайшли свого відображення в дослідженнях методів стабілізації варіативної їх частини, що широко використовуються в банківській практиці. Через це актуальним є дослідження закономірностей формування як строкових депозитів і позик, так і поточних пасивів банку, а також детальне дослідження закономірностей формування депозитів до запитання по окремих поточних рахунках для подальшого моделювання процесів трансформації акумульованих банком коштів в його ресурси.

Виклад основного матеріалу дослідження. Використання кредитної емісії з подальшим пільговим рефінансуванням банків та пільговим кредитуванням ними суб'єктів підприємницької діяльності (СПД) і населення відповідно до цільових програм створює ресурси, що спрямовуються або на фінансування проектів з виробництва засобів виробництва, або на фінансування проектів з виробництва предметів споживання, або на стимулювання споживчого кредитування з придбання продукції вітчизняних виробників. Однак проведені раніше розрахунки показали, що трансформація банківських ресурсів при цьому обов'язково призведе до розбалансованості попиту та пропозиції в економіці. Значення дисбалансів по ринках та їх спрямованість різні [1, с. 4–5].

Розглянемо випадок, за якого варіанти емісійного стимулювання економічного зросту застосовуються одночасно. Припустимо, що емісія центробанку складе ЗД, а також вона буде трьома

однаковими потоками (Д) спрямована на рефінансування цільового кредитування виробництва засобів виробництва, предметів споживання та споживчого кредитування. Підсумкові результати розрахунків за трансформацією банківських ресурсів, виконаних раніше, наведено в табл. 1 [2].

Дані табл. 1 свідчать про те, що в результаті спільного фінансування програм попит і пропозиція по ринках системи будуть також розбалансованими: по РКП на 0,6Д ($2,8Д - 2,2Д = 0,6Д$) за перевищення попиту над пропозицією, а розбалансованість по РЗВ також становить 0,6Д, але протилежного напрямку ($3,4Д - 2,8Д = 0,6Д$) за перевищення пропозиції над попитом, що неприпустимо.

Управління структурою використання емітованих коштів, тобто цільовою спрямованістю кредитування, дає можливість вирівнювати попит і пропозицію по ринках економічної системи. Розглянемо приклад, за якого на додаткове кредитування виробництва засобів виробництва спрямовується 0,5Д, на виробництво кінцевої продукції – 2Д, а на збільшення споживчого кредитування – 1Д. При цьому обсяг емітованих коштів, що спрямовуються на кредитування інвестиційних проектів з виробництва засобів виробництва, зменшується вдвічі, а саме з 1Д до 0,5Д; щодо кредитування інвестиційних проектів, спрямованих на кредитування проектів з виробництва предметів споживання, навпаки, збільшується вдвічі, а саме з 1Д до 2Д; щодо ж споживчого кредитування він залишається без змін. Результати розрахунків виконано раніше та наведено в табл. 2 [2].

За даними табл. 2 дисбаланс попиту та пропозиції по РЗВ становить $3,3Д - 3,2Д = 0,1Д$ з перевищенням попиту над пропозицією, а дисбаланс по РКП становить також $0,1Д$ ($3,4Д - 3,3Д = 0,1Д$) з перевищенням пропозиції над попитом. Тобто в

результаті абсолютні значення дисбалансів зменшуються за структурного регулювання цільової спрямованості використання емітованих коштів в 6 разів. Це свідчить про принципову можливість досягнення збалансованого економічного росту структурним регулюванням використання емітованих коштів.

Потенціал розглянутого методу управління монетарним стимулюванням (ресурсним забезпеченням) економічного росту є дуже потужним, адже за додаткової емісії в обсязі 3,5Д (припустимо, що це 10% від грошової маси) збільшення обсягів виробництва, забезпеченого платоспроможним попитом, має скласти 6,6Д ($3,2 + 3,4$), або 18,9%. Таким чином, вихід на ці значення має відбуватися поступово протягом року, постійно контролюватися та підлягати періодичному регулюючому впливу. Для підтримки балансу повинні застосовуватися також інші методи монетарного регулювання грошово-кредитного обігу за допомогою впливу на обсяг грошової маси в обігу. Таргетування інфляції при цьому забезпечується методом структурного регулювання цільової спрямованості використання коштів кредитної емісії.

Зацікавленість банків у пільговому кредитуванні інвестиційних проектів, потреб населення щодо придбання предметів тривалого користування, житлового будівництва як бази розвитку вітчизняного виробництва, забезпечення економічного росту настане тільки за досить значних обсягах пільгового кредитування, здатних сформувати істотну масу прибутку. При цьому економічна відповідальність за дотримання принципів кредитування покладається на банки, що візьмуть на себе ризик некредитоспроможності клієнтів під час кредитування. Стабілізуючим фактором економіки буде формування істотних зворотних пото-

Таблиця 1

Зміни попиту та пропозиції зі спільного емісійного стимулювання економічного росту різної спрямованості

Цільова спрямованість кредитування	Обсяг емісії	Попит		Пропозиція		Зміни	
		РЗВ	РКП	РЗВ	РКП	РЗВ	РКП
Виробництво засобів виробництва (ЗВ)	1Д	1Д	1Д	2,0Д	0,0Д	+1,0Д	-1,0Д
Виробництво кінцевої продукції (КП)	1Д	1Д	1Д	0,8Д	1,2Д	-0,2Д	+0,2Д
Споживче кредитування	1Д	0,8Д	0,8Д	0,6Д	1,0Д	-0,2Д	+0,2Д
Всього	3Д	2,8Д	2,8Д	3,4Д	2,2Д	+0,6Д	-0,6Д

Таблиця 2

Результати структурного регулювання попиту та пропозиції

Цільова спрямованість кредитування	Обсяг емісії	Попит		Пропозиція		Зміни	
		РЗВ	РКП	РЗВ	РКП	РЗВ	РКП
Виробництво ЗВ	0,5Д	0,5Д	0,5Д	1,0Д	0,0	+0,5Д	-0,5Д
Виробництво КП	2Д	2Д	2Д	1,6Д	2,4Д	-0,4Д	+0,4Д
Споживче кредитування	1Д	0,8Д	0,8Д	0,6Д	1,0Д	-0,2Д	+0,2Д
Всього	3,5Д	3,3Д	3,3Д	3,2Д	3,4Д	-0,1Д	+0,1Д

ків по кредиту та виплаті відсотків як банкам, так і НБУ [3, с. 126–128].

Економічний зріст приведе до збільшення прибутків підприємств і доходів населення, а також відповідного збільшення податкових надходжень і відрахувань у позабюджетні фонди. Зростання доходів, як відомо, збільшує здатність до заощаджень, тобто до додаткового формування населенням строкових депозитів, а також збільшення залишків коштів на поточних рахунках юридичних осіб і залишків на карткових рахунках фізичних осіб, тобто поточних пасивів банків. Все це створює фінансову базу для нарощування капіталу банків [4, с. 20].

За рахунок цих факторів відбувається «вторинне» зростання банківських ресурсів, що доповнює емісійні вливання в банківську систему та поступово з економічним зростанням буде їх заміщати. Загальний обсяг цих ресурсів з урахуванням дії депозитного мультиплікатора поступово створюватиме стійку ресурсну базу економічного росту [5, с. 88]. Кількісна оцінка нарощування ресурсів може бути отримана з огляду на розрахунки, принцип яких ілюструється даними, наведеними в таблицях.

Кошти, отримані у вигляді оплати праці, та частина прибутку, що спрямовується на особисте споживання, є збільшенням грошового агрегату M_0 , а кошти, що спрямовуються на виробництво ЗП, відображають рух грошей на поточних рахунках підприємств, що знайде своє відображення в збільшенні агрегату M_1 [6, с. 56]. Прогноз збільшення строкових депозитів (зокрема, для авансових платежів під час споживчого та іпотечного кредитування) дає можливість оцінити зміни грошового агрегату M_2 .

Представлений вище матеріал ілюструє принципovu можливість керування монетарним стимулюванням економічного росту на основі використання процесів трансформації банківських ресурсів і розкриває механізм його можливої реалізації. У розрахунках не враховано зворотні потоки, а саме погашення кредитів і сплату відсотків щодо банків і по відношенню банками до НБУ. Ці потоки будуть робити істотний вплив на стабілізацію грошового обігу.

Однак їх вплив виявиться пізніше, а початкові періоди містять найбільш істотні ризики. Пільгові ставки рефінансування повинні бути менше за чинну в даний час облікову ставку НБУ, тому що облікова ставка НБУ на тлі облікових ставок центральних банків інших країн є досить високою платою за «пільгове» кредитування [7, с. 35–36].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, використання закономірностей трансформації банківських ресурсів під час управління цільовою спрямованістю додаткової емісії НБУ на пільгове рефінансування банків і подальше креди-

тування ними СПД може забезпечити економічний зріст за одночасного досягнення збалансованості попиту та пропозиції по ринках економічної системи. Кредитна емісія – це найбільш ризикований варіант використання банківських коштів для стимулювання економічного росту.

Отримані залежності дають можливість прогнозувати прийняті рішення під час монетарного стимулювання економічного росту і за рахунок ресурсів, одержаних з інших джерел (з коштів стабілізаційного фонду, зовнішніх та внутрішніх позик тощо). Однак це вимагає значних зусиль від фінансового та банківського менеджменту щодо розроблення політики емісійного стимулювання економічного росту, її реалізації на макрорівні, оперативного оцінювання наслідків прийнятих рішень з метою своєчасних коригувальних впливів, а також контролю за цільовим використанням коштів комерційними банками.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вожжов А.П. Процессы трансформации банковских ресурсов: монография. Севастополь: изд-во СевНТУ, 2006. 339 с.
2. Динаміка основних показників банківської системи України: статистична інформація // Офіційне інтернет-представництво НБУ. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Омелянович Л.О., Вожжов А.П., Коверза В.С. Формування банківських ресурсів з урахуванням трансформаційних процесів: монографія. Донецьк: Східний видавничий дім, 2013. 281 с.
4. Вожжов А.П. Об оценке использования кредитного мультипликатора для обеспечения экономического роста. Экономика Украины. 2004. № 7 (504). С. 18–24.
5. Вожжов А.П. О формировании и генерировании банковской системой ресурсов экономического роста. Финансовые риски. 2004. № 1 (35). С. 87–95.
6. Вожжов А.П. Управление трансформацией банковских ресурсов при монетарном стимулировании экономического роста. Финансовые риски. 2005. № 2 (39). С. 42–62.
7. Вожжов А.П., Василенко О.В., Гринько О.Ю., Омельченко О.С. Тимчасові кошти в банківському ресурсному забезпеченні іпотечних програм. Світ фінансів. 2005. № 3–4 (4–5). С. 33–44.

REFERENCES:

1. Processes of Banking Transformation: Monograph / A.P. Vozhzhov Sevastopol: SevNTU Publishing House, 2006. 339 p.
2. Dynamics of the main indicators of the banking system of Ukraine [Electronic resource]: Statistical information / Official online representation of the NBU. Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Formation of bank resources taking into account transformation processes: [monograph] / L.O. Omelyanovich, A.P. Vozhzhov, V.S. Koverza. Donetsk: Eastern Publishing House, 2013. 281 p.

4. Vozhzhov A.P. On the estimation of the use of a credit multiplier for the purpose of ensuring economic growth / A.P. Vozhzhov // *Economy of Ukraine*. 2004. № 7 (504). P. 18–24.

5. Vozhzhov A.P. On the formation and generation of a banking system of economic growth resources / A.P. Vozhzhov // *Financial Risks*. 2004. № 1 (35). P. 87–95.

6. Vozhzhov A.P. Management of Transformation of Banking Resources with Monetary Stimulation of Economic Growth / A.P. Vozhzhov // *Financial Risks*. 2005. № 2 (39). P. 42–62.

7. Temporary funds in bank resource provision of mortgage programs / A.P. Vozhzhov, O.V. Vasilenko, O.Yu. Grin'ko, O.S. Omelchenko // *The world of finance*. 2005. № 3–4 (4–5). P. 33–44.

Koverza V.S.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Economics and Business,
Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky
(Kryvyi Rih)

THE ROLE OF THE TRANSFORMATION OF BANKING RESOURCES IN THE COUNTRY'S ECONOMIC GROWTH

The relevance of the studies carried out to stimulate a balanced economic growth is confirmed both by the current situation in Ukraine and in the universe. In Ukraine, there are no necessary funds for growth. The use of loan issue for the implementation of the multiplier effect is generally considered as an invitation to a dangerous adventure for the most part. The role of the transformation of banking resources in the economic growth of the country in scientific research is not considered adequately. At the same time, this scientific direction is important for the economic activity of the country focused on the prevention of banking risks and mitigation of vulnerability to crisis phenomena.

The use of credit emission, followed by preferential refinancing of banks and preferential lending to them by business entities and the public, in accordance with the targeted programs creates resources channeled either to finance production projects for production assets or projects for the production of consumer goods or to stimulate consumer lending with the acquisition of products domestic producers. Let us consider the case, in which the variants of the issuing stimulation of economic growth are applied simultaneously.

As a result of co-financing programs, demand and supply in the system's markets will also be unbalanced. The management of the structure of the use of the issued funds, that is, the targeted orientation of lending, makes it possible to equalize demand and supply in the markets of the economic system.

Summing up the absolute values of imbalances, there is a decrease in them in the structural adjustment of the target direction of the use of issued funds in six times.

The potential of this method for managing monetary stimulus (resource support) of economic growth is very powerful. In order to maintain the balance, other methods of monetary regulation of monetary circulation should also be applied with the help of the influence on the volume of money supply in circulation. Targeting of inflation, at the same time, is provided by the method of structural regulation of the target orientation of the use of loan issue funds.

Economic growth will lead to an increase in corporate profits and household incomes, as well as a corresponding increase in tax revenues and deductions to extra-budgetary funds. It is well-known that growth in incomes increases the ability to save, it means to the additional formation of time deposits by the population, as well as to increase the balance of funds on current accounts of legal entities and balances on card accounts of individuals, that is, current liabilities of banks. All these, in turn, create a financial basis for the capital increase of banks.

The above material illustrates the fundamental possibility of controlling the monetary stimulation of economic growth based on using transformation processes of banking resources and reveals the mechanism for its possible implementation.